

7-79
(G.K.24)
28.10.2011

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Siyaset Planlama Genel Müdür Yardımcılığı

ÇOK İVEDİ

Sayı : B.06.0.SPGY.0.0-026.21 -2011/5282524
Konu : Yazılı Soru Önergesi/Sena Kaleli/
7/79

TBMM BAŞKANLIĞINA

İlgi: Başbakanlığa muhatap 06.10.2011 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.010.00.02-7/79-24149 sayılı yazıları.

Bursa Milletvekili Sena Kaleli'nin Sayın Başbakanımıza yönelttiği ve Sayın Başbakanımızca, kendileri adına eşgüdümünde cevaplanması tensip olunan 7/79 esas numaralı soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmaktadır.

Saygılarımla arz ederim.

Ahmet DAVUTOĞLU
Dışişleri Bakanı

Ek: 4

Dağıtım:
Gereği :
TBMM Başkanlığı

Bilgi :
Başbakanlık

BURSA MİLLETVEKİLİ SAYIN SENA KALELİ

7/79 SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİ

SORU

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, sivillerin demokratikleşme amaçlı ayaklanmaları ile hareketlenen Suriye'deki Beşar Esad yönetimine, halkın demokratikleşmesine ilişkin desteğin sağlanması ve mevcut yönetimin değişmesine ilişkin birçok çağrıda bulunmuş ve hatta, Dışişleri Bakanımız Sayın Ahmet Davutoğlu 9 Ağustos 2011 tarihinde Suriye'de, 6 saati aşkın bir süre Cumhurbaşkanı Esad'la görüşmüş ve Türkiye'nin düşüncelerini aktarmıştır. Bu ziyaret Türk ve Dünya basınında büyük bir yankı uyandırmış ve "Türkiye'nin Ortadoğu'da liderliğe soyunduğu" şeklinde yorumlanmıştır. Türkiye hükümetinin, İnsani Yardım Vakfı (İHH) tarafından 2010 yılında yardım amaçlı Gazze'ye gönderilen Mavi Marmara gemisinin bölgeye ulaşmasını engellemek amacıyla İsrail tarafından gerçekleştirilen silahlı müdahaleyi inceleyen Birleşmiş Milletler (BM) Palmer Raporu ve akabinde söz konusu rapora ve İsrail'e karşı yürüttüğü politikalar da bu algıyı güçlendirmiştir. Bütün bu gelişmeler ışığında, Türkiye'nin dış politikasındaki dönüşümler ve yaratacağı sonuçlarla ilgili aşağıda yer alan sorularının yanıtlanması geleceğe yönelik perspektifler açısından büyük önem taşımaktadır.

1. İç politikada normalleşmiş ve istikrarlı bir döneme girmeyi başaramamış bir Türkiye, İsrail'e karşı aldığı sert tutumu veya olası bir çatışmayı destekleyebilecek askeri ve siyasi yeterliliğe sahip midir?
2. BM tarafından yayınlanmış olan tavsiye niteliğindeki raporun hukuki niteliğini "yok hükmünde" kabul eden ve hiçe sayan anlayış, İsrail'in benzer tutumlarını eleştiren Türkiye'nin uluslararası platformdaki duruşunu zedelemeyecek midir?
3. İç sorunlarda da, mahkemelerin yok hükmünde saydıkları bazı seçimleri (Örneğin Gemlik Belediye Başkan vekilliği), Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün, yok hükmünde sayması gibi yaklaşımlarla, uluslararası ve ulusal hukuki kararları hiçe sayma bir gelenek haline mi dönüşecektir?
4. Uluslararası Adalet Divanı'na giderken Mavi Marmara'ya müdahale eden İsrail'in uluslararası sular hududunu ihlal ettiği iddiasının dayandırıldığı 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ni Türkiye'nin imzalamamış olması, mahkemenin kararını sizce nasıl etkileyecektir?
5. Uluslararası Adalet Divanı ancak İsrail'in de rızası ile gidildiğinde hukuki bağlayıcılığı kesinleşmiş bir karar verebilmektedir. Eğer İsrail onay vermezse Divan'dan yalnızca "tavsiye niteliğinde" bir karar çıkacaktır. Verilecek olan bu kararın tavsiye niteliğinde olması durumunda İsrail'in alacağı tavır, Türkiye'nin Palmer Raporu sonrasında almış olduğu tavır gibi "tanımama" yanlısı olursa, Türkiye'nin geçmiş politikalarıyla çelişen adımlar atması sizce de olası mıdır?
6. Sınır komşusu olunmamasına rağmen, siyasi ve ekonomik ilişkiler açısından Davos ve Mavi Marmara krizlerinden evvel Ortadoğu'daki önemli müttefiklerimizden olan İsrail ile gelenen bu durum, dış politikada sürdürülen "komşu ile 0 sorun politikası" ile ne kadar bağdaşmaktadır?

7. Yukarıda bahsedilen rapordan sonra alınan "seyrüsefer serbestliğini" uygulayacak Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda yeterli sayıda amiral bulunmaması, amirallerin büyük bir kısmının tutuklu olması, Doğu Akdeniz'de başlayacak olan gerginlik sürecini nasıl etkileyecektir?
8. Suriye ile aramızda başlayan siyasi gerginlik süreci Türkiye ve Suriye arasındaki ithalat ve ihracatı ne ölçüde etkileyecektir? Bunun iç piyasalara yansımaları nasıl olacaktır?

YANIT

Gerek Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana rehber edindiğimiz "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ilkesi, gerek bu ilkenin günümüze yansımaları oluşturan komşularla sıfır sorun yaklaşımı, çevremizde bir istikrar, güvenlik ve refah kuşağının yaratılması ve başta komşularımız olmak üzere, bölgemizde yer alan tüm ülkelerle ilişkilerin ve işbirliğinin geliştirilmesini hedef alagelmıştır.

Bu anlayışımız İsrail dahil tüm bölge ülkelerini kapsamaktadır. Nitekim, İsrail ile ilişkilerimiz dostluk temelinde ilerlemiş, Türkiye, İsrail'in komşularıyla barış içinde yaşamasını teminen inisiyatifler almış, bu bağlamda özellikle Suriye-İsrail kanalında önemli mesafeler kaydedilmesini sağlamıştır. Ancak, İsrail güçlerinin 31 Mayıs 2010 tarihinde Gazze İnsani Yardım Konvoyu'na karşı düzenlediği saldırı ilişkilerimizde bir dönüm noktasını oluşturmuştur.

İsrail'in saldırısı Türk kamuoyunu iki açıdan derinden etkilemiştir. Birincisi, sergilenen vahşetin boyutlarıdır. İsrail'in gecenin karanlığında sivil gemi ve yolculara yönelik olarak topyekün bir askeri hareket düzenleyip 9 yolcuyu öldürüp, farklı milletlerden 70'in üzerinde yolcuyu da yaralamasının hiçbir şekilde izahı olamaz. İsrail, vatandaşlarımızın yaşam haklarını gasp etmiştir. İkinci olarak, böyle bir saldırının tarihi bağlarımız olan bir bölge ülkesinden gelmesini içimize sindirmemiz de tabiatıyla mümkün olmamıştır.

Nitekim, Türkiye farklı bir ülkeden gelmiş olsa çok daha farklı bir tepki gösterebileceği bu olay karşısında itidal ile hareket etmeye özen göstermiş ve uluslararası hukuk ve teamül çerçevesinde İsrail'den özür ve tazminat talebini ortaya koymuş, bu talepler yerine getirilmedikçe de ilişkilerin normale dönmesinin mümkün olamayacağını açıklıkla dile getirmiştir.

Temennimiz, İsrail'in bölgede kalıcı barışın sağlanmasından en fazla fayda sağlayacak ülkeler arasında yer alacağının bilinciyle hareket etmesi, uluslararası alanda her geçen gün neden daha fazla yalnızlaştığını sorgulaması ve hatalarını bir an önce telafi etmesidir. İlişkilerimizin geleceği, İsrail'in atacağı adımlara bağlı olacaktır.

Öte yandan, İsrail'in düzenlediği saldırı sonrasında ülkemizin girişimiyle BM Güvenlik Konseyi'nde kabul edilen Başkanlık Açıklaması uyarınca BM Genel Sekreteri tarafından oluşturulan Panel'in Başkan ve Yardımcısı'nın imzalarını taşıyan raporda, İsrail'in

işlediği suçlar, somut delillere dayandığı ve yoruma yer bırakmadığı cihetle, açık biçimde yer almıştır.

Nitekim, raporda, İsrail'in abluka sahasından çok ileride bir mevkiye, büyük bir askeri kuvvetle gemilere saldırmasının aşırı ve izah edilemez olduğu belirtilmektedir. İsrail askerlerinin sebep olduğu ölüm ve yaralanmaların kabul edilemeyeceği, İsrail tarafından dokuz can kaybının hiçbirinin hesabının verilemediği, delillerin ölenlerin çoğunun yakın mesafe ve arkadan olmak üzere birçok kez vurulduklarını gösterdiği kaydedilmektedir.

Ayrıca, yolcuların ciddi anlamda kötü muameleye maruz kaldıkları, bu muamelenin fiziki darp, taciz ve tehdidin yanı sıra kişisel eşyalara hukuk dışı elkonulması ile konsolosluk yardımı almalarına mani olunmasını da içerdiği açık biçimde vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, konunun bu boyutu bakımından rapor sağladığımız bilgi ve deliller doğrultusunda doğru ve gerçekçi tespitlerde bulunmaktadır.

Diğer taraftan, raporda, Başkan ve Yardımcısı, İsrail'in Gazze'ye yönelik uyguladığı ablukanın yasal olduğunu ileri sürmüşlerdir. Tabiatıyla bu hususun kabul edilmesi mümkün değildir. BM İnsan Hakları Konseyi'nin Gazze'ye yönelik ablukanın hukuk dışı olduğu yönünde yayınladığı raporlar ve benimsediği kararlar vardır. Bu kararlar BM Genel Kurulu'nda da onaylanmış ve uluslararası teamül hukukunun bir parçası haline gelmişlerdir. BM Güvenlik Konseyi ablukayı açık bir dille eleştirmektedir. Uluslararası camia Gazze'ye yönelik ablukanın hukuk dışı olduğu konusunda birleşmektedir. Sağduyu ve vicdan bu ablukanın hukuk dışı olduğunu söylemektedir.

Hal böyle iken, Panel'in Başkan ve Yardımcısının böyle tartışmalı bir tez ile ortaya çıkmaları kuşkusuz konuya hukuki olmaktan ziyade siyasi mülahazalarla yaklaştıklarını ortaya koymaktadır. Raporun resmi bir niteliği bulunmayıp, yoruma açık hukuki değerlendirmeleri Başkan ve Yardımcısının kişisel görüşlerini yansıtmaktadır.

Bununla birlikte, Türkiye, uluslararası seyrüsefer serbestisi ve güvenliğinin hiç bir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde devamını sağlama hedefinden hareketle, sözkonusu ablukanın Uluslararası Adalet Divanı'nda (UAD) incelenmesinin yararlı olacağı inancındadır. BM sisteminin başlıca yargı organı olan Uluslararası Adalet Divanı'nın kararları, uyuşmazlığın tarafları birlikte başvurmadıkları takdirde, tavsiye niteliğinde olmaktadır. Ancak, uluslararası hukuk alanında tüm uluslararası toplum bakımından yüksek bir otoriteyi oluşturan Divan'ın kararlarının tüm ülkeler üzerinde ağırlığı ve saygınlığı bulunmaktadır.

Bu çerçevede Gazze'ye yönelik ablukanın hukuk dışı niteliğinin teyidini sağlamak amacıyla, benzer görüşteki diğer ülkelerle birlikte konunun BM Genel Kurulu'na getirilerek UAD'nin tavsiye kararına başvurulabilmesini teminen bir karar tasarısı sunulması öngörülmektedir.

Bu noktada şu husus da belirtilmelidir ki, bir devletin kıyıları boyunca hakimiyeti altında bulunan belirli genişlikteki su şeridini işaret eden karasuları ve karasularının belirlediği egemenlik sahasının dışında kalan uluslararası sular kavramı esasen 1982 tarihli

Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin (BMDHS) kabulünden evvel çok uzun süredir yapılageliş olarak kabul görmüş evrensel hukuk normudur. Karasularının ötesinde seyir eden gemilere ilişkin hususlarda tasarruf yetkisi bayrak devletine ait olup, devletlerin BMDHS'ne taraf olup olmamaları uluslararası yargı organlarının olası kararlarını bu bağlamda etkileyebilecek bir husus değildir.

Öte yandan, Türkiye-Suriye ticaret hacmine ilişkin olarak Türkiye İstatistik Kurumu'ndan temin edilen son verilere göre, 2011 yılı Eylül ayı itibariyle Suriye'ye ihracatımız 1 milyar 308 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam 2010 yılı aynı döneminde 1 milyar 261 milyon Dolar'dır. Suriye'den ithalatımız ise 2010 yılı Eylül ayı itibarıyla 375 milyon Dolar iken, 2011 yılı aynı döneminde 295 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla ihracatımız artmış, ithalatımız azalmıştır. Bununla birlikte, Suriye ile ilişkilerimizde son dönemde yaşanan gelişmeler ve bu ülkedeki halka yönelik şiddet uygulamalarına karşı aldığımız tutum ülkemizin insan haklarına ve evrensel normlara duyduğu saygının bir sonucu olup, kendi halkının meşru taleplerine yanıt vermeyen ve bunları şiddet yoluyla bastırmaya çalışan bir yönetim ile iyi ilişkiler içinde olmamız mümkün değildir.